

[Christiani.]

gælder ikke blot Automobilhandlerne, men ogsaa Chauffører og Reparatører, som i de fleste Tilfælde har mistet deres Erhverv. Den Del af Handelsflaaden, som sejler paa de indre Færvande, tjener sikkert godt, men langt de fleste Skibe er beslaglagt af fremmede Magter, og ingen ved, hvor de befinder sig, om og naar og hvor meget der til sin Tid vil blive ydet i Erstatning; i hvert Fald maa Rederne vente paa Betalingen; lad os haabe, den kommer og giver fuld Dækning for alle Udgifter og Skader.

Byggeriet er stærkt formindsket, men Regeringen har sat store offentlige Arbejder i Gang, som i nogen Maade bringer Erstatning og hjælper paa den ellers truende Arbejdsløshed. Haandværkerne lider meget under det nedsatte Byggeri. Industrien er hemmet af Mangel paa Raastoffer, men store Dele arbejder mere eller mindre for Tyskland, ligesom der dør beskæftiges en Del danske Arbejdere. Alt i alt kan man om de indtil nu nævnte Erhvervsgrupper sige, at de mere eller mindre lider stærkt under forskellige Vanskeligheder, og dertil føler de Dyrtiden som en haard Ekstrabelastning.

Herefter vil jeg gerne sige et Par Ord om vort vigtigste Erhverv, Landbruget, der baade beskæftigelses- og produktionsmæssigt nu som før er en afgørende Faktor for hele vort Erhvervsliv.

Den økonomiske Verdenskrise, der i 1929 satte ind, viste sig hurtigt særlig alvorlig for Landbruget, som ramtes, saavel her i Europa som i oversøiske Lande, paa en Maade, der nærmest kunde betegnes som katastrofal, idet Priserne faldt til under Halvdelen af de hidtidige, der for Danmarks Vedkommende ikke var større, end at man knap nok kunde sige, at Landbruget var kommet nogenlunde paa Fode efter den voldsomme Krise, som i Aarene 1925—27 ledsagede Kronehævningen, idet man ubetænksomt havde drevet Kronen op i pari og derefter gulfæstet den, inden man havde den mindste Sikkerhed for, at Omkostningerne kunde tilpasses nedefter i samme Forhold, som Eksportpriserne faldt. Der havde saaledes ikke været Lejlighed til inden den store Kriens Udbrud at samle større Reserver i Landbruget, som derfor hurtigt kom ind i betydelige Vanskeligheder.

Jeg skal ikke her gennemgaa de 10 sørgelige Aar, der fulgte, og i hvilke Landbrugets økonomiske Forhold kun langsomt bedredes uden dog at være naaet til noget fuldstændig tilfredsstillende Standpunkt ved Krigens Udbrud i September 1939, men jeg vil erindre om, at jeg i disse 10 Aar saavel

her fra dette Sted som rundt om paa Møder, i Skrift som i Tale, saa godt som nogen arbejdede for, at der skulde ydes Landbruget en berettiget Støtte over for de uforskyldt vanskelige Kaar, det var kommet ud i, en Støtte, som ikke laa alt for himmelraabende langt under den Støtte, som andre Landbrugslande i Europa ydede deres Landmænd, og her nævnte jeg særlig Sverige, Holland og Schweiz som de tre mindre Lande, hvor Forholdene ligner vore mest.

Det kan ikke bestrides, at Regeringen gik ind for forskellige Hjelpeforanstaltninger over for Landbruget, men disse betød i Penge og sammenlagt saa lidt, at jeg er tilbøjelig til at tro, at Landbruget for sin egen Skyld havde staaet sig ved ikke at modtage den Statsstøtte, det fik, og som nu vil blive hæftet paa det under Paabe-raabelse af, at Staten i Kriseaarene mere eller mindre opretholdt Landbruget. Jeg nævner blot som eet Eksempel, at Smørproduktionen, der drejede sig om ca. 400 Mill. Kr., blev støttet ved Foranstaltninger, som forøgede Indtægten med ca. 10 Mill. Kr., hvor i hvert Fald 100 Mill. Kr. havde været et beskedent Bidrag. Jeg gjorde mig til Talsmand for, at Bidraget burde have en saadan Størrelse, men det var desværre ikke blot i daværende Regeringskredse, at jeg ikke fandt fornøden Forstaaelse.

Paa anden Maade søgte jeg at arbejde for, at Smørprisen paa det engelske Marked skulde blive hævet, men her fandt jeg heller ikke fornøden Støtte, særlig ikke — og det er det, der forbavtede mig mest — i hjemlige Landbrugs kredse, der selv intet kunde opnaa.

Jeg maa i det hele taget sige, at mit Indtryk er, at det danske Landbrug, som saa vel har formaaet at løse de tekniske Opgaver, ikke tilsvarende har været i Stand til til enhver Tid at naa et købmæssigt set tilfredsstillende Resultat over for de udenlandske Kunder.

Alt i alt kan man nogenlunde beregne, at der i Tiaaret 1929—39 manglede ca. 1.500 Mill. Kr. i, at det danske Landbrug havde opnaaet en nogenlunde tilfredsstillende gennemsnitlig Forrentning, og naar man tænker paa, hvor stor en Sum dette er, kan man ikke rigtig begribe, at Landbruget kom igennem det. Jeg tilskriver imidlertid dette en for Landbruget ejendommelig overordentlig Tilpasningsevne, der i disse uhyre vanskelige Aar har vist sig af et lignende Omfang og beundringsværdig Sejghed som den, der fra alle Sider har vundet den